

UDHËZIM
Nr. 24, datë 20.9.2024

**PËR RREGULLAT PËR MASAT E VEÇANTA TË KONTROLLIT PËR
ÇRRËNJOSJEN DHE PËR PARANDALIMIN E PËRHAPJES BRENDË VENDIT TË
KALBËZIMIT KAF *RALSTONIA SOLANACEARUM* (SMITH 1896) YABUUCHI ET
AL. 1996 EMEND SAFNI ET AL. 2014 ¹**

(Ndryshuar me udhëzimin nr. 12, datë 17.3.2025)

(i përditësuar)

Në zbatim të pikës 4, të nenit 102, të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë, dhe mbështetur në pikën 3, të nenit 8, të ligjit nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar,

UDHËZOJ:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Qëllimi

Qëllimi i këtij udhëzimi është të përcaktojë masat për të çrrënjësuar dhe për të parandaluar përhapjen e *Ralstonia solanacearum* (Smith 1896) Yabuuchi *et al.* 1996 emend. Safni *et al.* 2014, brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, si shkaktari i kalbëzimit kaf të patates.

Neni 2

Përkufizimet

Për qëllim të këtij udhëzimi, termat e përcaktuar në nenin 2, të ligjit nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, dhe në nenin 2, të urdhrit nr. 113, datë 15.3.2022, “Për miratimin e rregullores ‘Për masat mbrojtëse kundër dëmtuesve të bimëve’”, të ndryshuar, kanë të njëjtin kuptim.

Ndërsa termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Dëmtues i specifikuar” është kalbëzimi kaf *Ralstonia solanacearum* (Smith 1896) Yabuuchi *et al.* 1996 emend. Safni *et al.* 2014;
2. “Bimë të specifikuara” është bima e *Solanum tuberosum* L. (patate), përveç farave dhe bimëve, përveç frutave dhe farave të *Solanum lycopersicum* (L.) Karsten ex Farw (domate);
3. “Bimë bujtëse të pakultivuara” janë bimët e egra dhe të kultivuara të Solanaceae;
4. “Bimë të specifikuara të pakultivuara” është bima e specifikuar që shfaqet në vendet e prodhimit pa u mbjellë;
5. “Zhardhokët e destinuar për t’u mbjellë në vendin e tyre të prodhimit” janë zhardhokët e prodhuar në një vend të caktuar prodhimi, të cilët synohen të qëndrojnë përgjithmonë në atë vend dhe nuk synohen të certifikohen.

¹ Ky udhëzim përaftron plotësisht rregulloren zbatuese të Komisionit (BE) 2022/1193, datë 11 korrik 2022, duke vendosur masa për të çrrënjësuar dhe për të parandaluar përhapjen e *Ralstonia solanacearum* (Smith 1896) Yabuuchi *et al.* 1996 emend. Safni *et al.* 2014.

Neni 3

Vrojtime vjetore

1. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (AKVMB) kryen vrojtime vjetore për praninë e dëmtuesit të specifikuar në bimët e specifikuara brenda territorit të vendit, në ujërat sipërfaqësore që përdoren për ujitjen e bimëve të specifikuara dhe në mbetje të lëngshme, në përputhje me kërkesat e mëposhtme:

- a) për zhardhokët të ndryshëm nga ato për mbjellje, vrojtmet duhet të përfshijnë:
 - i. marrja e mostrave nga lotet e zhardhokëve në magazinë ose nga kultura në rritje, sa më vonë që të jetë e mundur ndërmjet tharjes së kërcjeve dhe vjeljes;
 - ii. inspektimi vizual i kulturës në rritje, ku është e mundur të identifikohen vizualisht simptomat e dëmtuesit të specifikuar dhe inspektimi vizual i zhardhokëve të prerë, në rastet kur ky inspektim është i përshtatshëm për të zbuluar simptomat e dëmtuesit të specifikuar;
- b) për zhardhokët për mbjellje, përveç atyre që synohen të mbillen në vendin e tyre të prodhimit, vrojtmet duhet të përfshijnë në mënyrë sistematike inspektimin vizual të kulturave në rritje dhe të loteve në magazinë, marrjen e mostrave në magazinë ose marrjen e mostrave nga kulturat në rritje sa më vonë që të jetë e mundur ndërmjet tharjes së kërcjeve dhe vjeljes;
- c) për zhardhokët që synohen të mbillen në vendin e tyre të prodhimit, vrojtmet kryhen në bazë të riskut të identifikuar, në lidhje me praninë e dëmtuesit të specifikuar dhe përfshijnë:
 - i. marrja e mostrave nga lote e zhardhokëve në magazinë ose nga kultura në rritje, sa më vonë që të jetë e mundur ndërmjet tharjes së kërcellit dhe të vjeljes;
 - ii. inspektimi vizual i kulturës në rritje ku është e mundur të identifikohen vizualisht simptomat e dëmtuesit të specifikuar dhe inspektimi vizual i zhardhokëve të prerë, në rastet kur ky inspektim është i përshtatshëm për të zbuluar simptomat e dëmtuesit të specifikuar;
- ç) për sa u përket bimëve të domates, vrojtmet duhet të përfshijnë inspektimin vizual, në momentet e duhura, të paktën kulturave në rritje në vendin e prodhimit të bimëve të destinuara për rimbjellje;
- d) për bimët bujtëse solanaceous, të ndryshme nga bimët e specifikuara dhe ujërat sipërfaqësore dhe mbetjeve të lëngshme, vrojtmet kryhen në përputhje me metodat e duhura dhe sipas rastit, merren mostra.

2. Numri, origjina dhe koha e mbledhjes së mostrave bazohen në parime të shëndosha shkencore dhe statistikore dhe në biologjinë e dëmtuesve të specifikuar, duke marrë parasysh sistemet e veçanta të prodhimit të patates dhe të domates, të rajonit në fjalë.

3. AKVMB-ja i raporton Strukturës Përgjegjëse të Mbrojtjes së Bimëve (SPMB-së), brenda datës 30 prill të çdo viti, rezultatet e vrojtimeve vjetore të kryera gjatë vitit kalendarik paraardhës. Raportimi i rezultateve të vrojtimeve do të bëhet në përputhje me formatin e përcaktuar në aneksin II, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

Neni 4

Masat në rast dyshimi për praninë e dëmtuesit të specifikuar

1. AKVMB-ja garanton që mostrat e marra për qëllime vrojtimi u nënshtrohen testeve të zbulimit të përmendura në pikën 2.1, të aneksit I, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

2. Në pritje të rezultateve të testeve të zbulimit, AKVMB-ja duhet të:

- a) ndalojë lëvizjen e bimëve të specifikuara nga të gjitha kulturat, lotet ose ngarkesat nga të cilat janë marrë mostrat, përveç bimëve të specifikuara nën kontrollin e tij, për të cilat është vërtetuar se nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesve të specifikuar;

b) gjurmojnë origjinën e pranisë së dyshuar;
c) kryejë kontrolle zyrtare të lëvizjes të çdo bime të specifikuar, përveç atyre të përmendura në shkronjën “a”, të prodhuara në vendin e prodhimit nga i cili janë marrë mostrat e përmendura në shkronjën “a”;

ç) ndalojë përdorimin e ujit sipërfaqësor në bimët e specifikuara dhe në bimët të tjera të kultivuara bujtëse solanaceous deri në konfirmimin ose hedhjen poshtë të pranisë së dëmtuesit të specifikuar në ujërat sipërfaqësore, përveç rasteve kur lejon përdorimin e ujit sipërfaqësor në domate dhe bimë bujtëse të tjera solanaceous të kultivuara të rritura në sera, me kusht që uji dezinfektohet me metoda përkatëse të miratuar nga AKVMB-ja.

3. Në pritje të rezultateve të testeve të zbulimit, Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinare (ISUV), në bashkëpunim me AKVMB-në garanton që të gjitha elementet e mëposhtme të ruhen dhe arkivohen në mënyrë të përshtatshme:

a) të gjitha zhardhokët e mbetur të mostrave dhe aty ku është e mundur, të gjitha bimët e mbetura të mostrave;

b) ekstraktet e mbetura të bimës të specifikuar, ekstraktet e ADN-së dhe materialet shtesë të përgatitura për testim;

c) kulturën e pastër, kur është e përshtatshme;

ç) të gjithë dokumentacionin përkatës.

4. Kur dyshimi për praninë e dëmtuesit të specifikuar konfirmohet në përputhje me pikën 1.1, të aneksit I, bashkëlidhur këtij udhëzimi. AKVMB-ja garanton që testet e përmendura në aneksin I të këtij udhëzimi të kryhen nga ISUV-ja, në mostrat e marra për qëllime të vrojtimit për të konfirmuar ose për të refuzuar prezencën e dëmtuesit të specifikuar.

Neni 5

Masat në rast konfirmimi të pranisë së dëmtuesit të specifikuar

(Ndryshuar pika 4, paragrafi i dytë, shkronja “b” me udhëzimin nr. 12, datë 17.3.2025)

1. Kur prania e dëmtuesit të specifikuar konfirmohet zyrtarisht nga ISUV-ja, në përputhje me pikën 1.2, të aneksit I, bashkëlidhur këtij udhëzimi, zbatohen pikat 2 deri në 6 të këtij neni.

2. Kur prania e dëmtuesit të specifikuar konfirmohet në bimë të specifikuara, AKVMB-ja merr menjëherë të gjitha masat e mëposhtme:

a) kryen një hulumtim për të përcaktuar shtrirjen dhe burimin fillestar të infeksionit në përputhje me aneksin III bashkëlidhur këtij udhëzimi, me teste të mëtejshme në përputhje me pikën 1, të nenit 4, të paktën në të gjitha rezervat klonike të zhardhokëve për mbjellje;

b) shpallja e zonës së shënuar, e cila do të përbëhet nga një zonë e infektuar që përmban të gjitha elementet e mëposhtme:

i. bimët e specifikuara, ngarkesat dhe/ose lotet, automjetet, anijet, magazinat ose njësitë e tyre, nga të cilat është marrë një mostër bime e specifikuar e infektuar, çdo objekt tjetër duke përfshirë materialin e ambalazhimit dhe makinerinë e përdorur në prodhimin, transportin ose ruajtjen e bimëve të specifikuara dhe sipas rastit, vendin e prodhimit ose vendin e prodhimit ku bimët e specifikuara janë rritur ose vjelë;

ii. të gjitha kriteret të renditura në shkronjën “i” të përcaktuara se mund të jenë të infektuar nga dëmtuesi i specifikuar, nëpërmjet kontaktit para ose pas vjeljes ose nëpërmjet prodhimit, ujitjes ose spërkatjes së njëkohshme me bimët e specifikuara të infektuara dhe duke marrë parasysh elementet e renditura në pikën 1, të aneksit IV, bashkëlidhur këtij udhëzimi;

c) vendos kur është e nevojshme për të adresuar riskun fitosanitar, një zonë sigurie rreth zonës së infektuar duke marrë parasysh elementet e një përhapjeje të mundshme të dëmtuesit të specifikuar, siç referohet në pikën 2, të aneksit IV të këtij udhëzimi;

ç) përcakton:

- i. kriteret e cituar në shkronjën “i”, “b”, si të infektuar;
- ii. kriteret e cituar në shkronjën “ii”, “b”, si potencialisht të infektuar.

3. Kur prania e dëmtuesit të specifikuar konfirmohet në kulturat e bimëve bujtëse solanaceous të ndryshme nga bimët e specifikuara dhe kur prodhimi i bimëve të specifikuara identifikohet me risk, AKVMB-ja merr masat e mëposhtme:

a) nisë hulumtim për të përcaktuar shtrirjen dhe burimin fillestar të infeksionit në përputhje me aneksin III, bashkëlidhur këtij udhëzimi, me teste të mëtejshme në përputhje me pikën 1, të nenit 4, të paktën në të gjitha rezervat klonike të zhardhokëve për mbjellje; dhe

b) të shpallin një zonë të shënuar, e cila do të përbëhet nga një zonë e infektuar.

Zona e infektuar duhet të përmbajë, si vijon:

a) bimët bujtëse nga të cilat është marrë mostra e infektuar;

b) bimët bujtëse që mund të infektohen nga dëmtuesi i specifikuar dhe të përcaktuara si të infektuara potencialisht, nëpërmjet kontaktit para ose pas vjeljes ose nëpërmjet prodhimit të njëkohshëm, ujitjes ose fazave të spërkatjes me bimët bujtëse të infektuara.

AKVMB-ja përcakton:

a) bimët bujtëse të referuara në shkronjën “a” të pikës 2 të këtij neni, si të infektuara;

b) bimët bujtëse të referuara në shkronjën “b” të pikës 2 të këtij neni, si potencialisht të infektuara.

4. Kur prania e dëmtuesit të specifikuar konfirmohet në ujërat sipërfaqësore, në shkarkimet e mbeturinave të lëngshme nga përpunimi industrial ose nga ambientet e ambalazhimit që trajtojnë bimë të specifikuara ose në bimë bujtëse të egra të lidhura dhe ku prodhimi i bimëve të specifikuara identifikohet me risk nëpërmjet ujitjes, spërkatjes ose përmytjes me ujë sipërfaqësor, AKVMB-ja merr masat e mëposhtme:

a) nisë një hulumtim në përputhje me aneksin III, bashkëlidhur këtij udhëzimi, duke përfshirë një vërtetim në kohë të përshtatshme mbi mostrat e ujërave sipërfaqësore dhe mbetjeve të lëngshme dhe mbi bimët bujtëse të egra solanaceous, nëse janë të pranishme, në mënyrë që të përcaktohet shtrirja e infeksionit; dhe

b) ujërat sipërfaqësore që mund të infektohen, duke marrë parasysh elementet e renditur në shkronjat “ii” dhe “iii”, të shkronjës “b”, të pikës 2, të aneksit IV, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

Zona e infektuar duhet të përmbajë, si vijon:

a) ujin sipërfaqësor nga i cili është marrë mostra e infektuar;

b) ujin sipërfaqësor që mund të infektohet, duke marrë parasysh elementet e renditura në pikën 1, të aneksit IV, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

AKVMB-ja përcakton:

a) uji sipërfaqësor i përmendur në shkronjën “a”, të pikës 2, të këtij neni, si i infektuar;

b) ujin sipërfaqësor të përmendur në shkronjën “a” të pikës 2 të këtij neni, si potencialisht e infektuar.

5. Kur një Drejtori Rajonale të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (DRVMB) pranë AKVMB-së kanë konfirmuar zyrtarisht praninë e këtij dëmtuesi, DRVMB-ja që kufizohet, do të përcaktojë shtrirjen potenciale të infeksionit dhe do të krijojë një zonë të shënuar, në përputhje me pikat 2, 3 dhe 4. Në rast shpërthimi në ujërat sipërfaqësore, nuk kërkohet njoftim sipas nenit 15, të ligjit nr. 105/2016 “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, për ujërat sipërfaqësore të infektuara që janë në zonën e shënuar.

6. ISUV-ja garanton që të gjitha elementet e mëposhtme të ruhen dhe të konservohen siç duhet:

a) materialin e specifikuar në pikën 3, të nenit 4 deri të paktën deri në përfundimin e të gjitha testeve;

b) materialin që lidhet me testin e dytë të zbulimit dhe me testet e identifikimit kur është e përshtatshme, deri në përfundimin e të gjitha testeve;

c) nëse është e aplikueshme, kultura e pastër e dëmtuesit të specifikuar deri të paktën një muaj pas njoftimit.

Neni 6

Masat për çrrënjosjen e dëmtuesve të specifikuar

(Ndryshuar paragrafi i parë i pikës 2 me udhëzimin nr. 12, datë 17.3.2025)

1. Bimët e specifikuara të përcaktuara si të infektuara nga dëmtues i specifikuar, në përputhje me shkronjën “i”, “ç” të pikës 2, të nenit 5, nuk do të mbillen. AKVMB-ja garanton që bimët e specifikuara të infektuara të shkatërrohen ose të asgjësohen ndryshe në një mënyrë tjetër, në përputhje me pikën 1, të aneksit V, bashkëlidhur këtij udhëzimi, me kusht që të vërtetohet se nuk ka risk të identifikueshëm për përhapjen e dëmtuesve të specifikuar.

Kur bimët e specifikuara janë mbjellë përpara se të përcaktohen si të infektuara, materiali i mbjellë do të shkatërrohet menjëherë ose do të asgjësohet në një mënyrë tjetër, në përputhje me pikën 1, të aneksit V, bashkëlidhur këtij udhëzimi. Vendndodhja e prodhimit ku janë mbjellë bimët e specifikuara të infektuara duhet të cilësohen si të infektuar. Një zonë e shënuar do të vendoset në përputhje me shkronjën “b” të pikës 2, të nenit 5.

2. Bimët e specifikuara, të përcaktuara si të mundshme të infektuara, sipas shkronjës “i”, “b”, të pikës 2, të nenit 5, nuk do të mbillen. Operatorët profesionistë gjatë prodhimit ose lëvizjes së bimëve të specifikuara, nën mbikëqyrjen zyrtare të AKVMB-së, sigurojnë që bimët e specifikuara të infektuara të shkatërrohen ose të asgjësohen në një mënyrë tjetër, në përputhje me pikën 1, të aneksit V, bashkëlidhur këtij udhëzimi me kusht që të konstatohet se nuk ekziston risk i identifikueshëm i përhapjes së dëmtuesve të specifikuar.

Kur bimët e specifikuara janë mbjellë përpara se të përcaktohen si të mundshme të infektuara, materiali i mbjellë do të shkatërrohet menjëherë ose do të zbatohen masat e specifikuara në pikën 2, të aneksit VI, bashkëlidhur këtij udhëzimi. Vendndodhja e prodhimit ku janë mbjellë bimët e specifikuara potencialisht të infektuara duhet të përcaktohen si të infektuara potencialisht. Një zonë e shënuar do të krijohet në përputhje me shkronjën “b” të pikës 2, të nenit 5.

3. Çdo makineri, mjet, anije, magazinë ose njësi të tyre, dhe çdo objekt tjetër, duke përfshirë materialin e ambalazhit, të përcaktuar si të infektuar në bazë të shkronjës “i”, “ç” të pikës 2, të nenit 5 ose ndoshta të infektuar sipas shkronjës “ii”, “ç” të pikës 2 të nenit 5, dhe shkronja “b” e nënparagrafit të tretë të pikës “4” e nenit 5, do të shkatërrohen ose do të pastrohen dhe dezinfektohen, duke përdorur metodat e specifikuara në pikën 3, të aneksit V, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

4. Përveç masave të parashikuara në pikat 1, 2 dhe 3, masat e përcaktuara në pikën 4, të aneksit V, bashkëlidhur këtij udhëzimi zbatohen në zonat e përcaktuara.

Neni 7

Masat specifike të testimit për zharrdhokët për mbjellje

1. Kur prania e dëmtuesit të specifikuar është konfirmuar zyrtarisht nga ISUV-ja, në një vendndodhje prodhimi të zharrdhokëve për mbjellje, AKVMB-ja duhet të garantojnë që testet e përmendura në aneksin I, bashkëlidhur këtij udhëzimi, të kryhen në linjat e lidhura klonisht të loteve të infektuara të zharrdhokëve ose kur konstatohet mungesa e linjave të lidhura me klonim, në zharrdhokët ose shumë zharrdhokët që kanë qenë në kontakt të drejtpërdrejtë ose të tërthortë me lotet e infektuara të zharrdhokëve.

2. Kur prania e dëmtuesit të specifikuar është konfirmuar zyrtarisht nga ISUV-ja, në vendndodhjet e prodhimit të zharrdhokëve për mbjellje në një skemë certifikimi, testet e përmendura në aneksin I,

bashkëlidhur këtij udhëzimi, do të kryhen ose në secilën bimë të përzgjedhjes klonale fillestare ose në mostrat përfaqësuese të farërave bazë të patateve.

Neni 8

Dispozitat përfundimtare dhe hyrja në fuqi

1. Ngarkohen për zbatimin e këtij udhëzimi, Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe Instituti i Sigurisë Ushqimore Veterinare.

2. Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare dhe i shtrin efektet nga data 15 janar 2025.

MINISTËR I BUJQËSISË DHE ZHVILLIMIT RURAL
Anila Denaj

ANEKSI I

Skema për testet që do të kryhen në përputhje me nenet 3, 4, 5 dhe 7

1. PARIMET E PËRGJITHSHME MBI PRANINË E DËMTUESIT TË SPECIFIKUAR

1.1. Prania e dëmtuesit të specifikuar dyshohet kur merret një rezultat pozitiv në testin e parë të zbulimit të kryer në bimët e specifikuar ose në mostrat e ujit.

1.2. Prania e dëmtuesit të specifikuar konfirmohet në rastet e mëposhtme:

a) kur testi i parë ose i dytë i zbulimit është një izolim selektiv që rezulton në koloni me morfologji tipike dhe rezultatet pozitive merren në dy teste identifikimi të kryera në koloni;

b) kur testi i parë dhe i dytë janë teste të ndryshme nga një izolim selektiv, dhe rezultatet pozitive merren në dy teste identifikimi pasi mostra i është nënshtruar izolimit selektiv që rezulton në koloni me morfologji tipike.

Një nga këto dy teste, identifikimi do të jetë një test i përmendur në shkronjat “d”, “e” dhe “ë” të pikës 2.2 të këtij aneksi.

2. TESTET

2.1. Testet e zbulimit

Testet e zbulimit duhet të jenë të tilla që të zbulojnë vazhdimisht të paktën 10^4 cells/ml pelet i risuspenduar të marra nga mostrat asimptomatike.

Testi i dytë i zbulimit duhet të bazohet në parime të ndryshme biologjike ose rajone të ndryshme nukleotide nga testi i parë i zbulimit.

Testet e zbulimit janë si më poshtë:

a) testet e imunofluoreshencës, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

b) izolimi i dëmtuesit të specifikuar në mjedisin gjysmëselektiv të rritjes mSMSA, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

c) testi konvencional PCR, duke përdorur primerat e Pastrik *et al.*, (2002)², siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

ç) TaqMan® Testet Real-time PCR, duke përdorur primera dhe probe të:

i. Weller *et al.* (2000)³, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

² Pastrik, K.H., Elphinstone, J.G., Pukall, R. (2002) Analiza e sekuencës dhe zbulimi i *Ralstonia solanacearum* me amplifikimin multipleks PCR të rajonit ndarës ndërgjenik ribozomal 16S-23S me kontroll të brendshëm pozitiv. Gazeta Evropiane e Patologjisë së Bimëve 108, 831–842.

³ Weller, S.A., Elphinstone, J.G., Smith, N., Boonham, N., Stead, D.E. (2000). Zbulimi i shtameve *Ralstonia solanacearum*

ii. Vreeburg *et al.* (2016)⁴ (duke përdorur një probe TaqMan[®] të modifikuar nga probe origjinale e përshkruar nga Weller *et al.* (2000)), siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

iii. Vreeburg *et al.* (2018)⁵ (i ashtuquajtur test NYtor), siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

iv. Massart *et al.* (2014)⁶, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

d) Testi LAMP (amplifikimi izotermik i ndërmjetësuar nga cikli), duke përdorur primerat e Lenarčić *et al.* (2014)⁷ (vetëm për material bimor simptomatik), siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit.

2.2. Testet e identifikimit

Testet e identifikimit janë si më poshtë:

a) testet e imunofluoreshencës, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

b) testet konvencionale PCR, duke përdorur primerat e Pastrik *et al.* (2002), siç përshkruhet me detaje të plota në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

c) TaqMan[®] Testet Real-time PCR, duke përdorur primera dhe probe të:

i. Weller *et al.* (2000), siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

ii. Vreeburg *et al.* (2016) (duke përdorur një probe TaqMan[®] të modifikuar nga probe origjinale e përshkruar nga Weller *et al.* (2000)), siç përshkruhet me detaje të plota në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

iii. Vreeburg *et al.* (2018) (i ashtuquajtur test NYtor), siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

iv. Massart *et al.* (2014), siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

ç) Testi LAMP (amplifikimi izotermik i ndërmjetësuar nga cikli) duke përdorur primerat e Lenarčić *et al.* (2014), siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

d) Testi PCR konvencional i multipleksit specifik për filotipin (Opina *et al.* (1997)⁸; Fegan & Prior (2005)⁹, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

me një analizë sasiore, multiplekse, në kohë reale, PCR fluorogjenike (TaqMan). Mikrobiologjia e Aplikuar dhe Mjedisore, 66, 2853–2858. <https://journals.asm.org/doi/10.1128/AEM.66.7.2853-2858.2000>

⁴ Vreeburg, R.A.M., Bergsma-Vlami, M., Bollema, R.M., de Haan, E.G., Kooman-Gersmann, M., Smits-Mastebroek, L., Tameling, W.I.L., Tjou-Tam-Sin, N.N.A., van de Vossen B.T.L.H., Janse, J.D. (2016). Performanca e PCR në kohë reale dhe imunofluoreshencës për zbulimin e *Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus* dhe *Ralstonia solanacearum* në zhardhokët e patates në testimin rutinë. Buletini OEPP/EPPO Buletini 46, 112–121.

⁵ Vreeburg, R., Zendman, A., Pol A., Verheij, E., Nas, M., Kooman-Gersmann, M. (2018). Vërtetimi i katër TaqMan PCR në kohë reale për zbulimin e *Ralstonia solanacearum* dhe/ose *Ralstonia pseudosolanacearum* dhe/ose *Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus* në zhardhokët e patates, duke përdorur një qasje të regresionit statistikor. Buletini EPPO 48, 86–96.

⁶ Massart, S., Nagy, C., Jijakli, M.H. (2014). Zhvillimi i zbulimit të njëkohshëm të *Ralstonia solanacearum* race 3 dhe *Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus* në zhardhokët e patates me një analizë të PCR në kohë reale multipleks. Gazeta Evropiane e Patologjisë së Bimëve 138, 29–37.

⁷ Lenarčić, R., Morisset, D., Pirc, M., Llop, P., Ravnikar, M., Dreo, T. (2014). Amplifikim izotermik i ndërmjetësuar nga laku i sekuencës së gjenit specifik të endoglukanazës për zbulimin e patogjenit bakterial të vyshkjes *Ralstonia solanacearum*. PLoS ONE 9(4), e96027. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0096027>

⁸ Opina, N., Tavner, F., Holloway, G., Wang, J.F., Li, T.H., Maghirang, R., Fegan, M., Hayward, A.C., Viji Krishnapillai, A., Wai-Foong Hong, B.W., Timmis, J.N. (1997). Një metodë e re për zhvillimin e sondave të ADN-së të specieve dhe llojeve specifike dhe primerave PCR për identifikimin e *Burkholderia solanacearum* (dikur *Pseudomonas solanacearum*). Gazeta Azi-Paqësori e Biologjisë Molekulare dhe Bioteknologjisë 5, 19–30.

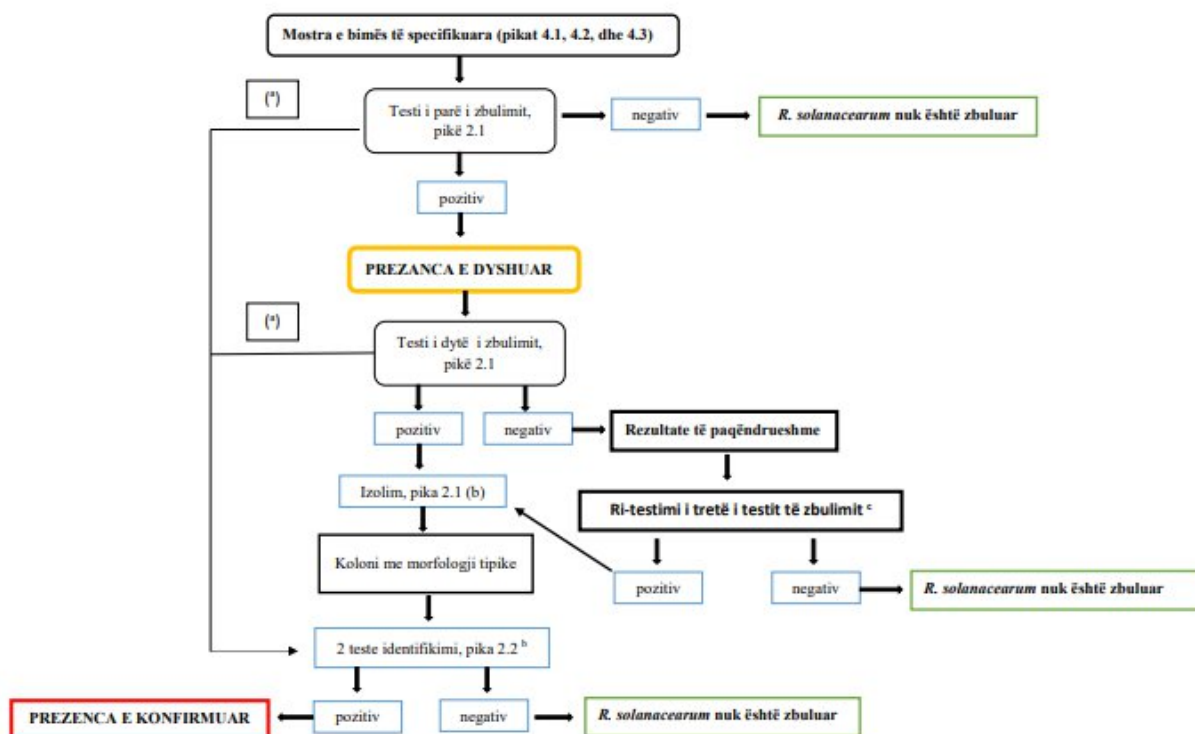
⁹ Fegan, M., Prior, P. (2005). Sa kompleks është “kompleksi i specieve *Ralstonia solanacearum*”. Në *Sëmundja bakterike e vështrijës dhe kompleksi i specieve Ralstonia solanacearum* (eds Allen C, Hayward AC & Prior P), f. 449–461. Shoqëria Amerikane Fitopatologjike, St Paul, MN (SHBA).

e) barkodimi i ADN-së (Wicker *et al.* (2007)¹⁰, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit;

ë) MALDI-TOF MS (van de Bilt *et al.* (2018)¹¹, siç përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit.

3. DIAGRAMI RRJEDHËS I PROCEDURAVE

Diagrami rrjedhës nr. 1: Procedura diagnostikuese për praninë e dëmtuesit të specifikuar në mostrat e bimës së specifikuar

a) Izolimi mund të përdoret si testi i parë ose i dytë i zbulimit. Nëse dyshohet prania e dëmtuesit të specifikuar në mjedisin e rritjes, kolonitë duhet të pastrohen për të marrë kultura të pastra mbi të cilat do të kryhen dy teste identifikimi.

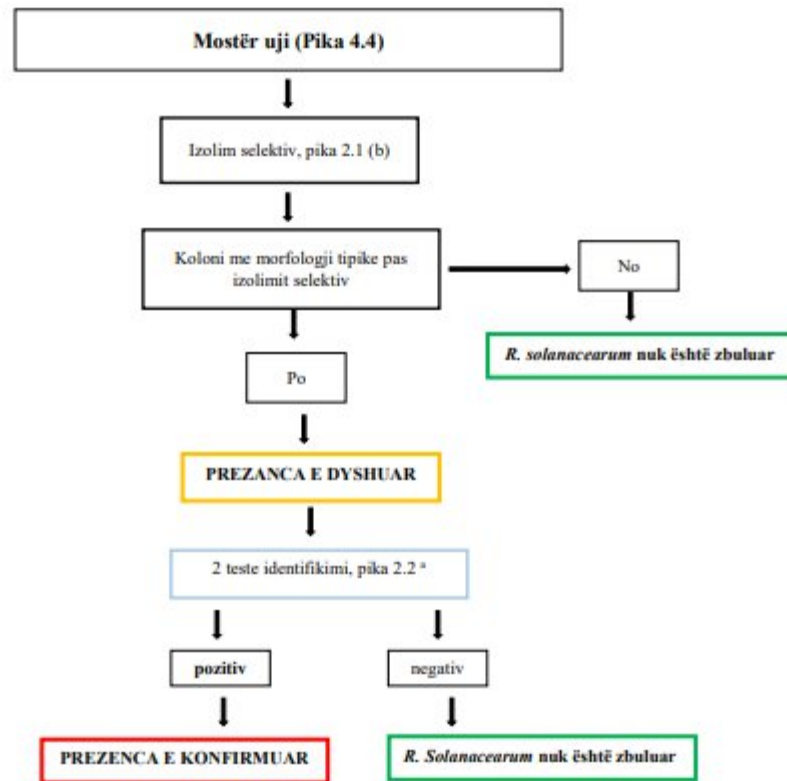
b) Një nga këto dy teste identifikimi do të jetë një test i përmendur në shkronjat “d”, “e” dhe “ë” në pikën 2.2 bashkëlidhur këtij aneksi. Dy rezultatet pozitive në testet e identifikimit kërkohen për të konfirmuar praninë e dëmtuesit.

c) Testi i tretë i zbulimit do të bazohet në parime të ndryshme biologjike ose në rajone të ndryshme nukleotide.

¹⁰ Wicker, E., Grassart, L., Coranson-Beaudu, R., Mian, D., Guilbaud, C., Fegan, M., Prior, P. (2007). Llojet *Ralstonia solanacearum* nga Martinique French West Indies), që shfaqin një potencial të ri patogjen. *Mikrobiologjia e Aplikuar dhe Mjedisore* 73, 6790–6801.

¹¹ van de Bilt, J.L.J., Wolsink, M.H.L., Gorkink-Smits, P.P.M.A., Landman, N.M., Bergsma-Vlami, M. (2018). Aplikimi i spektrometrisë masive të jonizimit të desorbimit me laser të asistuar me matricë për identifikimin e shpejtë dhe të saktë të *Ralstonia solanacearum* dhe *Ralstonia pseudosolanacearum*. *Gazeta Evropiane e Patologjisë së Bimëve*: <https://doi.org/10.1007/s10658-018-1517-5>.

Diagrami rrjedhës nr. 2: Procedura diagnostikuese për dëmtuesin e specifikuar në mostrat e ujit

^{a)} Një nga këto dy teste identifikimi do të jetë një test i përmendur në shkronjat “d”, “e” dhe “f” në pikën 2.2. Rezultatet pozitive në dy testet e identifikimit kërkohen për të konfirmuar praninë e dëmtuesit.

4. PËRGATITJA E MOSTRAVE

4.1. Mostrat nga zhardhokët asimptomatike

Mostra standarde duhet të përmbajë 200 zhardhokë për testim. Procedura e përshtatshme laboratorike për përpunimin e bërthamave për të marrë ekstraktin për zbulimin e dëmtuesit të specifikuar është përshkruar në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit.

4.2. Mostrat nga bimë të specifikuara asimptomatike

Zbulimi i infeksioneve të fshehtë (latent) do të kryhet në mostrat e përbëra të segmenteve të kërcellit ose bishtave të gjetheve. Procedura mund të aplikohet për deri në 200 pjesë të kërcellit ose 200 gjethe nga bimë të ndryshme në një mostër. Procedura e përshtatshme laboratorike për të dezinfektuar dhe për të përpunuar segmentet e kërcellit ose gjetheve për të marrë ekstraktin për zbulimin e dëmtuesit të specifikuar përshkruhet në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit.

4.3. Mostrat nga materiali simptomatik i bimëve të specifikuara

Seksionet e indeve duhet të hiqen në mënyrë aseptike nga unaza vaskulare në një zhardhok patateje ose nga enët vaskulare në kërcellin e bimëve të specifikuara që shfaqin simptoma të tharjes. Procedura e përshtatshme laboratorike për përpunimin e këtyre indeve për të marrë ekstraktin për zbulimin e dëmtuesit të specifikuar është përshkruar me detaje të plota në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit.

4.4. Mostrat e ujit sipërfaqësor ose riqarkullues (përfshirë përpunimin e patates ose rrjedhjet e ujërave të zeza)

Testi kryesor për zbulimin e dëmtuesit të specifikuar në mostrat e ujërave sipërfaqësore, ujit nga sistemet e riqarkullimit dhe mostrat e efluentit (industria e përpunimit të patates) është izolimi selektiv. Procedura e përshtatshme laboratorike për përpunimin e mostrave të ujit është përshkruar në standardet ndërkombëtare të diagnostikimit

ANEKSI II

FORMATI I VROJTIMIT, REFERUAR NË PIKËN 3, TË NENIT 3 (Ndryshuar me udhëzimin nr. 17.3.2025)

Formati për paraqitjen e rezultateve të vërtetimit të kalbësimit unazor të kryera gjatë vitit kalendarik që i paraprin vitit të raportimit.

Rajoni	Kategoria	Zona e mbjelljes (ha)	Inspektimet vizuale të kulturave në rritje					Inspektimet vizuale të lot-ëve të zhardhokëve në magazinë (a)			
			Zona e inspektuar vizualisht (ha)	Numri i inspektimeve vizuale (b)	Numri i inspektimeve vizuale ku janë vëzhguar simptomat (c)	Numri i mostrave simptomatike të marra (c)	Numri i mostrave asimptomatike të marra (c)	Numri i inspektimeve vizuale (b)	Numri i inspektimeve vizuale ku janë vëzhguar simptomat (c)	Numri i mostrave simptomatike të marra (c)	Numri i mostrave asimptomatike të marra (c)
	Zhardhokët e patates për mbjellje (e)										
	Zhardhokët e patates të destinuar për t'u mbjellë në vendin e tyre të prodhimit										
	Zhardhokët e patates përveç atyre për mbjellje										
	Domate të destinuar për rimbjellje										
	Bujtësit e tjerë (specifikoni speciet)										
	Uji i ujitjes										
	Ujëra të ndotura										

(a) Të plotësohet vetëm për rezultatet e vërtetimit të kryer në bimë të specifikuar dhe bujtës të tjerë të rritur dhe vjelur në rajonin përkatës.

(b) Duke përfshirë numrin e inspektimeve të shumta vizuale të kryera në të njëjtën fushë ose në të njëjtin lot, sipas rastit.

(c) Simptomat u gjetën në zhardhokët ose bimët e prera dhe mostrat u morën për testim laboratorik.

(c) Përgatitja e mostrës përshkruhet në pikën 4, të aneksit I të këtij udhëzimi.

(d) Simptomat u gjetën në zhardhokët e prerë dhe mostrat u morën për testim laboratorik.

(e) Përveç zhardhokëve të patates që synohen të mbillen në vendin e tyre të prodhimit.

Laboratori	Kategoria	Testet laboratorike në lidhje me inspektimet vizuale të kulturave në rritje			Testet laboratorike në lidhje me inspektimet e lot-it të zhardhokëve			Testet laboratorike në lidhje me ujin		Numrat e njoftimit të shpërndarjes të reja të njoftuara, sipas rastit, në përputhje me nenin 15, të ligjit nr. 105/2016, "Për mbrojtjen e bimëve", të ndryshuar	Informacione shtesë
		Numri i mostrave simptomatike të testuara pozitivisht	Numri i mostrave asimptomatike të testuara pozitivisht	Numri i inspektimeve vizuale pozitive (a)	Numri i mostrave simptomatike të testuara pozitivisht	Numri i mostrave asimptomatike të testuara pozitivisht	Numri i lot-ëve pozitivisht	Numri i mostrave të testuara	Numri i mostrave pozitive		
	Zhardhokët e patates për mbjellje (b)										
	Zhardhokët e patates të destinuar për t'u mbjellë në vendin e tyre të prodhimit										
	Zhardhokët e patates përveç atyre për mbjellje										
	Domate të										

	destinuara për rimbjellje										
	Bujtësit e tjerë (specifikoni speciet)										
	Uji i ujitjes										
	Ujëra të ndotura										

(a) Numri total i inspektimeve vizuale për të cilat mostrat u testuan pozitivisht për praninë ose *R. solanacearum*.

(b) Përveç zhardhokëve të patates që synohen të mbillen në vendin e tyre të prodhimit.

ANEKSI III

Hulumtimi i përmendur në shkronjën “a” të pikës 2 të nenit 5, shkronja “a” e paragrafit të parë të pikës 3 të nenit 5, dhe shkronja “a” e paragrafit të parë të pikës 4 të nenit 5

Hulumtimi i përmendur në shkronjën “a” të pikës 2 të nenit 5, shkronja “a” e paragrafit të parë të pikës 3 të nenit 5, dhe në shkronjën “a” të paragrafit të parë të pikës 4 të nenit 5, do të ketë të bëjë me elementet e mëposhtme, sipas rastit:

1. Vendet e prodhimit:

a) të rritura ose duke u rritur, patateve të cilat janë klonisht të lidhura me patatet e gjetura të infektuara me dëmtuesin e specifikuar;

b) rritja ose rritja e domateve, të cilat janë nga i njëjti burim me domatet e gjetura të infektuara me dëmtuesin e specifikuar;

c) të rritura ose duke u rritur, patateve ose domateve të cilat janë vendosur nën kontroll zyrtar, për shkak të pranisë së dyshuar të dëmtuesit të specifikuar;

ç) të rritura ose duke u rritur, patateve të cilat janë klonisht të lidhura me patatet që janë rritur në vendet e prodhimit të gjetura të infektuara me dëmtuesin e specifikuar;

d) rritjen e patateve ose e domateve dhe të vendosura në afërsi të vendeve të infektuara të prodhimit, duke përfshirë vendet e tilla të prodhimit që ndajnë pajisjet dhe pajisjet e prodhimit drejtpërdrejt ose nëpërmjet një kontraktori të përbashkët;

e) përdorimi i ujit sipërfaqësor për ujitje ose spërkatje nga çdo burim i konfirmuar ose i dyshuar se është i infektuar me dëmtuesin e specifikuar;

ë) përdorimi i ujit sipërfaqësor për ujitje ose spërkatje nga një burim i përdorur i përbashkët me vendet e prodhimit të konfirmuara ose të dyshuara se janë të infektuara me dëmtuesin e specifikuar;

f) të përbytur ose që janë përbytur me ujë sipërfaqësor të konfirmuar ose të dyshuar se janë të infektuar me dëmtuesin e specifikuar; dhe

2. Ujërat sipërfaqësore të përdorura për ujitje ose spërkatje të bimëve të specifikuara ose që kanë përbytur fusha ose vende prodhimi të konfirmuara se janë të infektuara me dëmtuesin e specifikuar.

ANEKSI IV

Elementet për përcaktimin e artikujve si të infektuar me gjasë nga dëmtuesi i specifikuar në përputhje me shkronjat “ii”, “b” të pikës 2 të nenit 5 dhe shkronja “b” e paragrafit të dytë të pikës 4 të nenit 5 dhe për përcaktimin e përhapjes së mundshme të dëmtuesit të specifikuar në përputhje me shkronjën “c” të pikës 2 të nenit 5 dhe shkronjës “b” paragrafit të parë të pikës 4 të nenit 5

1. Elementet që duhen marrë parasysh për përcaktimin e një rasti me gjasë si të infektuar nga dëmtuesi i specifikuar, në përputhje me shkronjat “ii”/ “b”, të pikës 2, të nenit 5, janë si më poshtë:

a) bimët e specifikuara të rritura në një vend prodhimi të përcaktuar si të infektuar në përputhje me shkronjën “i”, “ç” të pikës 2 të nenit 5;

b) vendi/et e prodhimit me ndonjë hallkë prodhimi me bimët e specifikuara të përcaktuara si të infektuara në përputhje me shkronjën “i”, “ç” të pikës 2 të nenit 5, duke përfshirë ato që ndajnë pajisjet dhe pajisjet e prodhimit drejtpërdrejt ose nëpërmjet një kontraktori të përbashkët;

c) bimët e specifikuara të prodhuara në vendet e prodhimit të përmendura në shkronjën “b” ose të pranishme në këto vende prodhimi gjatë periudhës kur bimët e specifikuara janë përcaktuar si të infektuara, në përputhje me shkronjën nenin “i”, “ç” të pikës 2 të nenit 5, pika ishin të pranishme në vendin e prodhimit të përmendur në shkronjën “a”;

ç) ambientet që trajtojnë bimët e specifikuara nga vendet e prodhimit të përmendura në shkronjat “a”, “b” dhe “c”;

d) çdo makineri, automjet, anije, magazinë ose njësi të tyre, dhe çdo objekt tjetër, duke përfshirë materialin e ambalazhit, që mund të ketë rënë në kontakt me bimët e specifikuara të përcaktuara si të infektuara, në përputhje me shkronjën “i”, “ç” të pikës 2 të nenit 5;

e) ndonjë nga bimët e specifikuara të ruajtura ose në kontakt me ndonjë nga strukturat ose objektet e renditura në pikën e mëparshme, përpara pastrimit dhe dezinfektimit të strukturave dhe objekteve të tilla;

ë) si rezultat i hulumtimit dhe testimit në përputhje me shkronjën nenin “a”, të pikës 2, të nenit 5, pika në rastin e patateve, ato zhardhokët ose bimët e klonuara gjenetikisht të njëjta, dhe në rastin e domates, ato bimë me të njëjtin burim si bimët e specifikuara të përcaktuara për t'u infektuar, në përputhje me shkronjën “i” “ç”, të pikës 2, të nenit 5, dhe për të cilat, megjithëse mund të kenë rezultuar negative për dëmtuesin e specifikuar, duket se infeksioni është e mundur përmes një lidhje klonale;

f) vendi/et e prodhimit të bimëve të specifikuara të përmendura në shkronjën “ë”;

i. vendi/et e prodhimit të bimëve të specifikuara që përdorin ujë për ujitje ose spërkatje, të përcaktuara si të infektuara në përputhje me nënparagrafin e tretë, të shkronjës “a”, të pikës 4, të nenit 5 të këtij udhëzimi ose që mund të infektoben në përputhje me nënparagrafin e tretë të shkronjës “b”, të pikës 4, të nenit 5, të këtij udhëzimi;

j. bimët e specifikuara të prodhuara në vendndodhjet e prodhimit të përmblytura me ujë sipërfaqësor të konfirmuar të infektuar ose që rrezikon të infektobet.

2. Elementet që duhen marrë parasysh në përcaktimin e përhapjes së mundshme të dëmtuesit të specifikuar, në përputhje me shkronjën “c”, të pikës 2, të nenit 5 dhe nënparagrafi të parë të shkronjës “b”, të pikës 4, të nenit 5, janë si më poshtë:

a) në zonën e shënuar si të përcaktuar në bazë të shkronjës “b”, të pikës 2, të nenit 5:

i. afërsia e vendeve të tjera të prodhimit ku rriten bimët e specifikuara;

ii. prodhimi dhe përdorimi i përbashkët i rezervave të zhardhokëve për mbjellje;

iii. vendet e prodhimit që përdorin ujërat sipërfaqësore për ujitje ose spërkatje të bimëve të specifikuara, në rastet kur ka ose ka pasur risk të rrjedhjes së ujit sipërfaqësor nga ose përmblytjes së, vendeve të prodhimit të përcaktuara për t'u infektuar, në përputhje me shkronjën “i”, “b”, të pikës 2 të nenit 5;

b) në rastet kur uji sipërfaqësor është përcaktuar si i infektuar në përputhje me nënparagrafin e tretë, të shkronjën “a”, të pikës 4, të nenit 5 ose mund të infektobet në përputhje me nënparagrafin e tretë, të shkronjës “b”, të pikës 4, të nenit 5, të këtij udhëzimi:

i. vendet e prodhimit ngjitur që prodhojnë bimë të specifikuara ose në risk nga përmblytjet nga ujërat sipërfaqësore të përcaktuara si të infektuara ose që rrezikon të infektobet;

ii. çdo basen ujitës të veçantë të lidhur me ujin sipërfaqësor të përcaktuar si të infektuar ose që rrezikon të infektobet;

iii. ujëmbajtës të lidhur me ujin sipërfaqësor të përcaktuar si të infektuar ose që rrezikon të infektobet, duke marrë parasysh:

- drejtimin dhe shpejtësinë e rrjedhjes së ujit të përcaktuar si të infektuar ose që rrezikon të infektobet;

ANEKSI V

Masat e çrrënjësjes, siç referohen në nenin 6

1. Masat e përmendura në pikën 1 të nenit 6 do të jenë një ose më shumë nga sa vijon:

a) përdorimi si ushqim për kafshët pas trajtimit termik, në mënyrë që të mos ketë risk për mbijetesën e dëmtuesit të specifikuar;

b) asgjësimi në një vend të dedikuar të depozitimit të mbetjeve të miratuar zyrtarisht në të cilin nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesit të specifikuar në mjedis, p.sh. përmes kullimit në tokë bujqësore;

c) djegia;

ç) përpunimi industrial nëpërmjet dorëzimit të drejtpërdrejtë dhe të menjëhershëm në një fabrikë përpunimi me objekte të miratuara zyrtarisht të depozitimit të mbetjeve, për të cilat është vërtetuar se nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesit të specifikuar, dhe me një sistem pastrimi dhe dezinfektimi, të paktën automjetet në nisë;

d) masa të tjera, me kusht që të jetë vërtetuar se nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesit të specifikuar; masat e tilla dhe arsyetimi i tyre duhet t'i njoftohen dhe të miratohen nga SPMB-ja.

Çdo mbetje e mbetur e lidhur dhe që rrjedh nga sa më sipër, do të asgjësohet me metoda të miratuara zyrtarisht në përputhje me aneksin VI.

2. Përdorimi ose asgjësimi i duhur i bimëve të specifikuara të përcaktuara si potencialisht të infektuara, në përputhje me pikën 2 të nenit 6, kryhet nën kontrollin e AKVMB-së. AKVMB-ja miraton përdorimet e mëposhtme dhe depozitimin e mbetjeve përkatëse, të këtyre bimëve të specifikuara:

a) për zhardhokët e patates:

i. përdorimi si zhardhok i destinuar për konsum, i ambalazhuar gati për shpërndarje direkte dhe përdorim, pa riambalazhuar, në një vendndodhje me objekte të përshtatshme për depozitimin e mbetjeve. Zhardhokët për mbjellje mund të trajtohen vetëm në të njëjtin vend, nëse kjo bëhet veçmas ose pas pastrimit dhe dezinfektimit; ose

ii. përdorimi si zhardhok i destinuar për përpunim industrial dhe i destinuar për shpërndarje direkte dhe të menjëhershëm në një fabrikë përpunimi me objekte të përshtatshme për depozitimin e mbetjeve dhe një sistem pastrimi dhe dezinfektimi të paktën automjeteve që nisen; ose

iii. ndonjë përdorim ose asgjësim tjetër, me kusht që të vërtetohet se nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesit të specifikuar dhe që i nënshtrohet miratimit nga AKVMB-ja;

b) për pjesët e tjera të bimëve të specifikuara, duke përfshirë mbetjet e kërcellit dhe gjetheve:

i. shkatërrimi; ose

ii. ndonjë përdorim ose asgjësim tjetër, me kusht që të vërtetohet se nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesit të specifikuar dhe që i nënshtrohet miratimit nga AKVMB-ja.

3. Metodatat e duhura për pastrimin dhe dezinfektimin e objekteve të përmendura në pikën 3 të nenit 6 do të jenë ato për të cilat është vërtetuar se nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesit të specifikuar dhe do të përdoren nën mbikëqyrjen e AKVMB-së.

4. Seria e masave që do të zbatohen nga AKVMB-ja brenda zonës/ave të shënuara, të përcaktuara në përputhje me nenin 5 dhe të përmendura në pikën 4 të nenit 6, do të përfshijnë masat e përcaktuara në pikat 4.1 dhe 4.2:

4.1. Masat që duhen marrë në vendet e prodhimit të përcaktuara si të infektuara në përputhje me shkronjën "I", "Ç" të pikës 2 të nenit 5:

4.1.1. Në një vendndodhje prodhimi ose njësi të prodhimit të bimëve të mbrojtura të përcaktuara si të infektuara në përputhje me shkronjën “I”, “Ç”, të pikës 2, të nenit 5, të gjitha masat e përcaktuara në pikat 1, 2 dhe 3, ose të gjitha masat e përcaktuara në pikat 4, 5, 6 dhe 7 do të merren:

1. Gjatë katër vjetëve të parë të rritjes pas atij të përcaktimit të infeksionit, eliminimi i bimëve të specifikuar të pakultivuara, si dhe të bimëve të tjera bujtëse të egra solanaceous të dëmtuesit të specifikuar, dhe ndalimin e mbjelljes së bimëve të specifikuar, të farave të patates dhe të domateve, duke marrë parasysh biologjinë e dëmtuesit të specifikuar, të bimëve të kultivuara bujtëse solanaceous, dhe të bimëve të llojeve të *Brassica*, për të cilat ekziston një risk i identifikuar i mbijetesës së dëmtuesit të specifikuar;

2. Nga viti i pestë pas atij të përcaktimit të infeksionit, pas plotësimit të kushteve të pikës 1 dhe me kusht që vendndodhja i prodhimit të jetë gjetur i pastër nga bimët e specifikuar të pakultivuara dhe nga bimët bujtëse të egra solanaceous gjatë kontrolleve zyrtare për të paktën dy vjet radhazi të rritjes para mbjelljes, do të lejohen të mbillen vetëm zhardhokët e patates, të ndryshëm nga ato të destinuara për riprodhimin e patateve të tjera, dhe zhardhokët e vjelë të patates ose bimët e domates, sipas rastit, do të testohen, në përputhje me aneksin I;

3. Pas prodhimit të parë të bimëve të specifikuar siç përmendet në pikën 2, dhe pas një cikli të përshtatshëm qarkullimi prej të paktën dy vjetësh nëse do të rriten zhardhokët për mbjellje, do të kryhet një vërtetim siç parashikohet në nenin 3; ose

4. Gjatë pesë vjetëve të para të rritjes pas atij të përcaktimit të infeksionit, eliminimi i bimëve të specifikuar të pakultivuara, si dhe të bimëve të egra bujtëse solanaceous të dëmtuesit të specifikuar;

5. Gjatë tre vjetëve të para pas atij të përcaktimit të infeksionit, mirëmbajtja e vendndodhjes së prodhimit, qoftë në ugar të pambjellë, ose në drithëra sipas riskut të identifikuar, ose në kullota të përhershme me kositje të shpeshta të afërta ose kullotje intensive, ose si bar për prodhimin e farës;

6. Gjatë viteve të katërta dhe të pesta pas atij të përcaktimit të infeksionit, mbjellja e bimëve jobujtëse të dëmtuesit të specifikuar, për të cilat nuk ekziston risk i identifikuar për mbijetesën ose përhapjen e dëmtuesit të specifikuar;

7. Nga viti i gjashtë pas atij të përcaktimit të infeksionit, dhe me kusht që pikat 4, 5 dhe 6 janë plotësuar dhe se vendndodhja i prodhimit ka qenë i pastër nga bimët e specifikuar të pakultivuara, si dhe nga bimët bujtëse të egra solanaceous të dëmtuesit të specifikuar gjatë kontrolleve zyrtare për të paktën dy vjet e njëpasnjëshëm të rritjes para mbjelljes, do të lejohet prodhimi i zhardhokëve për mbjellje ose i zhardhokëve të tjerë, dhe zhardhokët e vjelë ose bimët e domates, sipas rastit, do të testohen në përputhje me aneksin I.

4.1.2. Në të gjitha vendndodhjet e tjera të prodhimit të vendit të infektuar të prodhimit dhe me kusht që AKVMB-ja të kenë vërtetuar se risku i bimëve të specifikuar të pakultivuara dhe i bimëve bujtëse të egra solanaceous të dëmtuesit të specifikuar, sipas rastit është eliminuar, do të zbatohen kushtet e mëposhtme:

1. Bimët e certifikuar të zhardhokëve të patates mund të mbillen në vendndodhjet e prodhimit ku, të paktën gjatë dy viteve, nuk janë rritur patate ose bimë të tjera të kultivuara bujtëse solanaceous dhe janë plotësuar të gjitha kërkesat e mëposhtme:

a) hulumtimet e kryera nga AKVMB-ja kanë treguar se burimi i infeksionit në vendin e prodhimit ka qenë vetëm klonal dhe jo nga kontakti me grupe të tjera zhardhokësh;

b) këto hulumtime bazohen në të dhënat e testimit të të gjitha pjesëve të tjera të patates që janë rritur në vendin e prodhimit, si dhe në hulumtimet e burimeve të tjera të mundshme të infektimit, dhe veçanërisht në rrugët ujore aty pranë;

c) zhardhokët e prodhuar në këto vendndodhje prodhimi janë testuar përpara tregtimit, në përputhje me aneksin I.

2. Në raste të tjera, do të zbatohen kushtet e mëposhtme:

a) në vitin e rritjes që pason atë të përcaktimit të infeksionit:

i. në rastin e patates, ose nuk do të mbillen zhardhokët ose bimët, ose farërat e patates, dhe asnjë bimë bujtëse tjetër e kultivuar solanaceous e dëmtuesit të specifikuar, ose zhardhokët e certifikuar për mbjellje mund të mbillen vetëm për prodhimin e zhardhokëve për konsum;

ii. në rastin e domates, bimët e domates të rritura nga farat, të cilat plotësojnë kërkesat e urdhrit nr. 113⁽¹⁾ mund të mbillen vetëm për prodhim frutash;

b) në vitin e dytë të rritjes pas atij të përcaktimit të infeksionit:

i. vetëm zhardhokët e certifikuar për mbjellje ose zhardhokët për mbjellje të testuar për mungesën e dëmtuesit të specifikuar dhe të rritur nën kontrollin zyrtar në vende të prodhimit të ndryshme nga ato të përmendura në pikën 4.1 do të mbillen për prodhimin e zhardhokëve për mbjellje ose zhardhokët të tjerë;

ii. vetëm bimë domate të rritura nga farat që plotësojnë kërkesat e urdhrit nr. 113 ose, nëse shumohen në mënyrë vegetative, nga bimë domate të prodhuara nga fara të tilla dhe të rritura nën kontrollin zyrtar në vendet e prodhimit të ndryshme nga ato të përmendura në pikën 4.1 do të mbillen për prodhim bimor ose frutash;

c) për të paktën në vitin e tretë të rritjes pas atij të përcaktimit të infeksionit:

i. vetëm zhardhokët e certifikuar për mbjellje ose zhardhokët për mbjellje të rritura nën kontrollin zyrtar do të mbillen për prodhimin e zhardhokëve për mbjellje ose zhardhokëve të tjerë;

ii. vetëm bimët e domates të rritura nga farat që plotësojnë kërkesat e urdhrit nr. 113 ose bimët e domates të rritura nën kontrollin zyrtar nga këto bimë do të mbillen ose për prodhim bimor ose frutash;

ç) në secilin prej viteve të rritjes të përmendura në shkronjat “a”, “b” dhe “c”, do të merren masa për të eliminuar bimët të pakultivuara të patates dhe bimët bujtëse të egra solanaceous të dëmtuesit të specifikuar, nëse janë të pranishëm, dhe do të kryhen kontrole zyrtare të kulturave në rritje në kohë të përshtatshme dhe në çdo vendndodhje prodhimi të patates, zhardhokët e vjelë do të testohen në përputhje me aneksin I.

4.1.3. Menjëherë pas përcaktimit të infeksionit në përputhje me shkronjën “i”, “ç”, të pikës 2, të nenit 5, dhe pas vitit të parë të rritjes pasuese:

1. Të gjitha makineritë dhe objektet e magazinimit në vendin e prodhimit dhe të përfshira në prodhimin e specifikuar të bimëve duhet të pastrohen dhe, sipas rastit, të dezinfektohen duke përdorur metodat e duhura, siç përcaktohet në pikën 3.

2. Kontrollat zyrtare në programet e ujitjes dhe të spërkatjes, duke përfshirë ndalimin e tyre, do të vendosen sipas rastit për të parandaluar përhapjen e dëmtuesit të specifikuar.

4.1.4. Në një njësi të prodhimit bimor të mbrojtur të përcaktuar si të infektuar, në përputhje me shkronjën “i”, “ç”, të pikës 2, të nenit 5, ku zëvendësimi i plotë i mjedisit të rritjes është i mundur:

1. Asnjë bimë e specifikuar, asnjë farë patate dhe asnjë bimë tjetër bujtëse solanaceous e kultivuar e dëmtuesit të specifikuar nuk do të mbillet, përveç nëse njësia e prodhimit i është nënshtruar të gjitha masave të mbikëqyrura zyrtarisht të mëposhtme:

a) eliminimi i dëmtuesit të specifikuar;

b) heqja e të gjithë materialit bimor bujtës;

c) ndryshimi i plotë në mjedisin e rritjes dhe pastrimi dhe, sipas rastit, dezinfektimi i njësisë në fjalë dhe të gjitha pajisjeve;

ç) miratimin e prodhimit të patates ose domates nga AKVMB-ja.

2. Prodhimi i patates duhet të jetë nga zhardhokët e certifikuar për mbjellje, ose nga minizhardhokët ose mikrobimët që rrjedhin nga burimet e testuar.

3. Prodhimi i domates do të jetë nga farat që plotësojnë kërkesat e urdhrit nr. 113 ose, nëse shumohen në mënyrë vegetative, nga bimët e domates të prodhuara nga farat e tilla dhe të rritura nën kontrollin zyrtar.

4. Kontrollët zyrtare në programet e ujitjes dhe spërkatjes, duke përfshirë ndalimin e tyre, do të vendosen sipas rastit, për të parandaluar përhapjen e dëmtuesit të specifikuar.

4.2. Brenda zonës së shënuar, përveç masave të detajuara në pikën 4.1, AKVMB-të do të marrin masat e mëposhtme:

1. Menjëherë pas përcaktimit të infeksionit, ata duhet të garantojnë që të gjitha makineritë dhe objektet e magazinimit në zona të tilla të përcaktuara dhe të përfshira në prodhimin bimor të specifikuar të pastrohen dhe dezinfektohen, sipas rastit, duke përdorur metodat e duhura, siç përcaktohet në pikën 3.

2. Menjëherë dhe për të paktën tre vjet rritje pas përcaktimit të infeksionit:

a) në rastet kur zona e shënuar është përcaktuar në përputhje me shkronjën “b”, të pikës 2, të nenit 5:

i. AKVMB-ja do të garantojnë mbikëqyrje e ambienteve ku rriten, magazinohen ose trajtohen bimët e specifikuara, si dhe vendet e prodhimit ku operojnë makineri për prodhimin bimor të specifikuar sipas kontratës;

ii. ata do të kërkojnë mbjelljen e vetëm zhardhokëve të certifikuar për mbjellje ose zhardhokëve që synohen të mbillen në të njëjtin vend prodhimi të rritur nën kontrollin zyrtar për të gjitha kulturat e patates, brenda asaj zone, dhe testimin pas korres së zhardhokëve për mbjellje të rritura në vendet e prodhimit të përcaktuar si i infektuar me gjasë në përputhje me nenin 5(2), pika (d)(i);

iii. do të kërkojnë trajtimin e veçantë të zhardhokëve të vjelë për mbjellje të stoqeve nga rezervat e zhardhokëve të tjerë në të gjitha vendet e prodhimit, brenda zonës së shënuar, ose një sistem pastrimi dhe, sipas rastit, dezinfektimi që do të kryhet ndërmjet trajtimit të rezervave të zhardhokëve për mbjellje dhe të zhardhokëve të tjerë;

iv. kërkojnë mbjelljen e vetëm të bimëve të domates të rritura nga farat që plotësojnë kërkesat e urdhrit nr. 113 ose, nëse shumohen në mënyrë vegjetative, nga bimë domate të prodhuara nga fara të tilla dhe të rritura nën kontrollin zyrtar, për të gjitha kulturat e domates brenda asaj zone shënuar;

v) do të kryejnë vrojtime, siç parashikohet në pikën 1 të nenit 3;

b) në rastet kur uji sipërfaqësor është përcaktuar si i infektuar në përputhje me nënparagrafin e tretë, të shkronjës “a”, të pikës 4, të nenit 5, të këtij udhëzimi ose që rrezikohet të infektobet në përputhje me nënparagrafin e tretë, të shkronjës “b”, të pikës 4, të nenit 5 të këtij udhëzimi, ose është përfshirë në elementet që duhen marrë parasysh në përcaktimin e përhapjes së mundshme të dëmtuesit të specifikuar në përputhje me pikën 2, të aneksit IV, të këtij udhëzimi:

i. do të kryejnë vrojtime vjetor në momentet e duhura, duke përfshirë marrjen e mostrave të ujërave sipërfaqësore dhe kur është e përshtatshme, të bimëve bujtëse të egra solanaceous në burimet përkatëse ujore dhe do të sigurojnë që mostrat i nënshtrohen testeve të përmendura në aneksin I, bashkëlidhur këtij udhëzimi;

ii. do të vendosin kontrole zyrtare mbi programet e ujitjes dhe spërkatjes, duke përfshirë ndalimin e përdorimit të ujit të përcaktuar si të infektuar dhe të ujit që rrezikon të infektobet për ujitjen dhe spërkatjen e bimëve të specifikuara dhe, sipas rastit, solanaceous të tjera të kultivuara bimët bujtëse për të parandaluar përhapjen e dëmtuesit të specifikuar;

iii. në rastet kur shkarkimet e mbetjeve të lëngshme janë të infektuara, AKVMB-të do të vendosin kontrole zyrtare për asgjësimin e shkarkimeve të mbetjeve të ngurta ose të lëngshme nga përpunimi industrial ose stacionet e ambalazhimit që trajtojnë bimët e specifikuara të vendeve të prodhimit.

c) në rastet e përmendura në paragrafin hyrës, të shkronjës “b” të kësaj pike, do të zbatohen përjashtimet e mëposhtme:

i. duke përjashtuar shkronjën “i”/“b”, AKVMB-të mund të vendosin të mos kryejnë vrojtime vjetore të ujërave sipërfaqësore që janë përcaktuar si të infektuara ose që rrezikojnë për t’u infektuar, për sa kohë që nuk ka tregues të ndryshimit të statusit të dëmtuesve në zonën e shënuar;

ii. me përjashtim të shkronjës “i”/“b” të kësaj pike, përdorimi i ujit që i nënshtrohet atij ndalimi mund të lejohet në serra, nën kontrollin zyrtar, për ujitje dhe spërkatje të bimëve të domates dhe bimëve të tjera bujtëse, të destinuara për

konsum përfundimtar dhe përpunim, me kusht që uji të dezinfektohet duke përdorur metoda të përshtatshme ose të jetë i pastër nga dëmtuesit pas marrjes së mostrave dhe testimit intensiv.

3. Do të krijojnë një program, sipas rastit, për zëvendësimin e të gjitha rezervave të zhardhokëve për mbjellje gjatë një periudhe të përshtatshme kohore.

ANEKSI VI

Kërkesat për asgjësimin e mbeturinave të miratuara zyrtarisht siç përmendet në pikën 1 të aneksit V

Metodat e miratuara zyrtarisht të depozitimit të mbetjeve të përmendura në pikën 1 të aneksit V duhet të jenë në përputhje me kërkesat e mëposhtme:

1. Mbetjet bimore të specifikuara, duke përfshirë patatet e refuzuara (kthyer), lëvozhgat e patates dhe domatet dhe çdo mbetje tjetër të ngurtë të lidhur me bimët e specifikuara (përfshirë dheun, gurët dhe mbeturinat e tjera) do të asgjësohen me një nga metodat e mëposhtme:

a) asgjësimi në një vend të dedikuar të depozitimit të mbetjeve të miratuar zyrtarisht në të cilin nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesit të specifikuar në mjedis, p.sh. përmes kullimit në tokë bujqësore ose kontaktit me burimet ujore të cilat mund të përdoren për ujitje të tokës bujqësore;

b) djegia;

c) masa të tjera, me kusht që të jetë vërtetuar se nuk ka risk të identifikueshëm të përhapjes së dëmtuesve të specifikuar; masat e tilla duhet t'i njoftohen dhe të miratohen nga SPMB-ja.

Për qëllimet e shkronjës “a”, mbetjet do të përcillen drejtpërdrejt në kantier nën kushte frenimi të tilla që të mos ketë risk për humbjen e mbetjeve.

2. Para asgjësimit, mbetjet e lëngëta që përmbajnë lëndë të ngurta të pezulluara do t'u nënshtrohen proceseve të filtrimit ose sistemimit për të hequr këto lëndë të ngurta, të cilat do të asgjësohen në përputhje me pikën 1.

Mbetjet e lëngshme duhet të jenë:

a) nxehet në një temperaturë prej 60°C, për të paktën 30 minuta përpara se të hidhet; ose

b) asgjësohet në një mënyrë tjetër që i nënshtrohet miratimit zyrtar dhe nën kontrollin zyrtar, në mënyrë që të mos ketë risk të identifikueshëm të kontaktit të mbetjeve me tokën bujqësore ose burimet ujore që mund të përdoren për ujitjen e tokës bujqësore.